

דבר תורה לשלחן שבת

מתורת הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א
רבה של תל ציון, ראש ישיבת פלא יועץ

פלא יועץ

- חסד -

חסד הוא עמוד העולם, עד שנאמר עולם חסד יבנה. והוא מהדברים שאוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קימת לו לעולם הבא. וכללות החסד הוא שיעשה חסד בגופו ובממונו ובדבריו, וכל איש אשר בכחו לעשות יעשה, אין חלוק בין רב למועט, מצוה דאורייתא קעבד, כגון לפתוח הדלת לדופק על הדלת, וכגון להחליף מעות בפרוטות, וכגון להושיט דבר לחברו וכדומה, כמה דברים יש שהם קלים לעשות חסד עד שכמעט זה נהנה וזה אינו חסר ובני אדם מזלזלים בהם ולא ידעו מה הוא חסד ומה רב טובו.

והתימה על בני אדם שנותנים כמה מעות על מצות פתיחת ההיכל, או על הולכת ספר תורה וכדומה, או להיות סנדק וכדומה, שאינם לא מדאורייתא ולא מדברי סופרים רק חשוב מצוה ומנהגן של ישראל, ועל מצוות דאורייתא שיוכלו לעשות בנקל ובלא כסף ובלא מחיר, כגון מצות גמילות חסדים ומצות כבוד אב ואם, ומצות מפני שיבה תקום והדרת פני זקן וכדומה כהנה וכהנה עוברים עליהן בשאט נפש מבלי שים לב כי מצוות הנה לקימן, ה' הטוב יכפר בעד.

ואם גדול החסד הנעשה עם היחיד על אחת כמה וכמה המרים מכשול מדרך רבים, או עושה צרכי רבים יגדל שכרו לפי רוב הטובה.

(רבנו אליעזר פאפו
ספר "פלא יועץ" ערך 'חסד')

איסור מניית עם ישראל

כי תשא וגו' ונתנו איש כופר וגו' (ל, יב)

הנה הזהיר הקב"ה את משה שאם ירצה לספור ולמנות את ישראל לא יספרם כך, אלא יקח מהם חפץ כגון מחצית השקל ואח"כ ימנה את החפצים ולפיהן ידע מניינם. ודוד המלך מנה את ישראל ואז פקד אותם דָּבָר כמ"ש בספר שמואל (ב, כד) ויסת את דוד בהם לומר לך מנה את ישראל. וע' בברכות (דף סב:) מה גרם לו להגיע לכך. [וראה על זה בפירושו של רבינו חיים בן עטר זיע"א בר"פ כי תשא]. ואמרו בגמרא (יומא כב:) "אסור למנות ישראל אפילו לדבר מצוה". ואמר רבי אלעזר (שם) "כל המונה את ישראל עובר בלאו" וכו'. ולכן בפסחים (דף סד:) מסופר שכאשר ביקש אגריפס לדעת מנין בני ישראל בענין הפסחים, נטל כוליא מכל אחד. ע"ש.

ואכן ביומא (דף כב) שנינו שכשרצו לעשות גורל היו עושין ע"י שסופרים את הכהנים, והממונה אומר להם "הצביעו" ופירשה הגמרא, מה שלא ספר את גולגולתם אלא את הצבעותיהם לפי שאסור למנות את ישראל. [ובענין אם מותר למנות ב"כתב" הרשום לפניו. ע' שו"ת כתב סופר (י"ד סימן ק) ופרדס יוסף שמות (עמוד שח:)].

אכן צריך ביאור, מה הפרש בין אם מונה אותם את גולגולתיהם היינו הראש והפנים של כל אחד, לבין הצבעות הרי סוף סוף הוא מונה אותם בגופן, ולא על ידי דבר אחר כגון חפץ. ואולי י"ל שבתוך המקדש לא היה פחד מעין הרע ומשום דבר, לפי רוב האור והצחות והקדושה. ולכן היה אפשר למנות אותם ע"י הצבעותיהם. ומה שלא מנה אף בראשם "בגולגולתם", יש לומר הואיל והדבר מפורש בתורה בפרשתינו לכך לא מנו רק ע"י הצבעות.

אולם רבנו יוסף חיים בשו"ת תורה לשמה (סימן שפו) כתב שאלה, האם מותר לבעל הבית למנות את אורחיו כדי לדעת מניינם לידע כמה כפות יביא וכו' ומכיון שאסור למנות את ישראל, לכן אינו מביט במ, אלא מביט ברגלים וסופר כל שתי רגלים לאחד, ואז ידע מנינם, האם מותר. או סוף סוף הרגלים הם חלק מהגוף ואסור. והשיב הרב: מן המשנה ביומא (שם) שאמר "הצביעו" ולא ספר אותם רק את "הצבעות", הרי אע"פ שהצבעות הנה הנם חלק מן הגוף, מותר. וה"ה כשמונה את "רגליהם" מותר. עכ"ד.

ובאמת, צריך להבין וכי מדוע מותר, הרי סוף סוף הצבעות והרגלים המה האדם עצמו. וראיתי בספר פרדס יוסף (עמוד שח) שכתב שלא נאסר רק למנות "הגולגולת" או אבר אחר אשר "הנשמה תלויה בו", לאפוקי הצבעות והרגלים שאין הנשמה תלויה בהם, לכך מותר.

והנה המנהג, שכאשר מתכנסים אנשים להתפלל ורוצה לוודאות כי יש עשרה לצורך התפלה, אזי מונים באמירת פסוק "הושיעה את עמך" וגו' שיש בו עשרה תיבות. ולכן מונים מספר. גם אפשר למנות ע"י הפסוק "עיני כל אליך ישברו" וגו', שיש בו ג"כ עשר תיבות. ועיין מגן אברהם (סימן קנו) ובתוספות רי"ד (יומא כב:). ולפי דברי רבנו יוסף חיים היה אפשר למנותם ע"י ספירת רגל או אצבע. אפס, כי נראה דעדיפא למנות במחשבה, היינו "להסתכל" ולמנות. [ושו"ר שכן כתב רבנו אליעזר פאפו בחסד לאלפים סימן נה אות יוד. ובפלא יועץ (מע' מונה) כתב עוד: דכשם שאסור לספורם במספרים אחד שנים שלש וכו' כן אסור באותיות אלף בית גימל וכו']. וה' ישמור את על עמנו הקדושים, אשר ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון. והיה זה שלום.

שבת שלום ומבורך!

שואל ומשיב

נערך על פי תשובות שהשיב מורנו הרב שליט"א בכתב ובעל פה.
כאן הובאו המסקנות בקצרה, ועוד חזון למועד אי"ה

נטילת ידיים לפני התפילה

שאלה: האם צריך ליטול ידיו לפני כל תפלה.
תשובה: כן, והוא חיוב גמור עד שי"א שאין תפלתו תפלה. ע' סימן צב סעיף ד'.

הטבלת מנגל

שאלה: מנגל, תוצרת חוץ ושל גויים אם צריך טבילה.
תשובה: החלק העליון שהוא רשת צריך טבילה, אבל חלק התחתון ששם נופלים הטיפות וכו' אין צריך לטבולו, כי אינו מכלי הסעודה. אבל "שפודין" צריכין טבילה.

הטבלת מלחייה

שאלה: מלחיית מלח שבשלחן, האם צריכה טבילה.
תשובה: אם היא תוצרת גויים חייבת טבילה בכרחה, כי היא כלי סעודה.

הטבלת כלים על ידי קטן

שאלה: ילד קטן לפני גיל בר מצוה האם יכול להטביל כלים.
תשובה: אם מטביל והגדול רואה מועיל. אבל לשולחו שיטביל כלים שלא בפנינו לא.

שאלות ניתן להפנות לת.ד. 57124 ירושלים, או בפקס: 02-9709118,

או דרך מערכת הגליון בדוא"ל: dvartora1@gmail.com

אבן יקרה

אחד מחסידי של רבי מנחם מענדל מקוצק היה הגביר ר' משה מיכל מביאלה. שנים דאג לפרנסתו של הצדיק והיה משלם עבור הוצאות ביתו.

פעם אחת אמר לו הצדיק: "אדם שיש לו מקור לפרנסתו עלול לשכוח שהפרנסה מגיעה מהקב"ה. לכן אני מבקש להפסיק לשלם את הוצאות ביתי, כדי שאשים את ביטחוני בה' לבדו".

אולם העשיר לא ציית לבקשת רבו והוסיף לספק את מזונותיו. אמר לו הצדיק: "אינך מותיר לי ברירה אלא להוריד מנכסיך, שתהיה עני ואביון ולא תוכל עוד לשלם את הוצאותי".

נענה ר' משה מיכל: "אף על פי כן, רבי, אוסיף ואתן כל עוד תהיה ידי משגת".

(שיחת השבוע)

הננו שמחים להודיע כי יצא לאור עולם הסט המבוקש שרבים צפו לאורו

משלחנם של מלכים

אור שרגא

ה' חלקים, על פרשיות השבוע, מתורתם של חכמי המערב
מעוטר בהסכמות נלהבות מגדולי ישראל שליט"א
הדפסה מפוארת ואיכותית בכתב מאיר עינים, בפיסוק ומחולק לפי כותרות ונושאים

הביאו ברכה אל בתיכם !

ניתן להשיג במוסדות מתן תורה 02-970-9118, או אצל המחבר שליט"א בטל': 02-586-4320

הופיעו!

הגליון יוצא לאור על ידי מוסדות "מתן תורה" (ע"ר). ת.ד. 57124 ירושלים

www.MatanTorah.org

לקבלת הגליון בדוא"ל שלחו לי: dvartora1@gmail.com